

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Vasemmistoliitto on huolissaan Suomen julkisen talouden velkaantumiskehityksestä ja jakaa finanssipoliittisen työryhmän tavoitteen julkisen talouden velkasuhteen kääntämisestä laskevalle uralle. Vasemmistoliitto on valmis huomattaviin julkista taloutta vahvistaviin toimiin tulevalla hallituskaudella.

Suomen julkinen talouden velka-aste on kasvanut huolestuttavan nopeasti viime vuosina. Julkisen talouden haasteiden taustalla on pitkään jatkunut heikko talouskasvu, väestön ikääntyminen, veroasteen lasku, korkomenojen nousu ja puolustusmenojen kasvu, minkä lisäksi kriisit ovat kasvattaneet velka-astetta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä näkee, että Suomen julkisen talouden tilannetta on parannettava ja velkasuhteen kasvu on taitettava. Julkisen talouden vahvistaminen edellyttää sekä talouskasvua edistäviä toimia että sopeuttamista. Vasemmistoliiton politiikassa painottuvat kasvua edistävät toimet ja tulojen vahvistaminen verotoimilla.

Finanssipoliittinen työryhmän tavoitteena on asettaa sellaiset rahoitusasematavoitteet, jotka edistävät julkisen talouden vahvistumista ja velka-asteen laskua. Rahoitusasematavoitteet asetetaan tässä vaiheessa niin, että ne ovat johdonmukaisia EU:n finanssipoliittisista säännöistä tulevien odotusten kanssa. Kansalliset finanssipoliittiset lisäsäännöt eivät vielä ole voimassa.

Finanssipoliittinen työryhmä asetettiin lokakuussa 2025. Työryhmän tavoitteena oli asettaa alustava seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoite vuodelle 2031 sekä keskimääräinen ylivaalikautinen rahoitusasematavoite vuosille 2027–2033. Seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoitetta päivitetään vielä joulukuussa 2026.

Työnsä tueksi ryhmä kuuli laajasti asiantuntijoita ja sai valtiovarainministeriöstä laskelmia ja selvityksiä. Työryhmän työskentely oli rakentavaa ja hyvin johdettua.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä jakaa pääosin raportissa esitetyn analyysin julkisen talouden tilanteesta ja sen taustalla olevista kehityskuluista. Jaamme tavoitteen julkisen talouden vahvistamisesta ja velkasuhteen kääntämisestä laskuun.

Olenainen havainto raportissa on esimerkiksi se, että Suomen veroasteen 3 prosenttiyksikön lasku on heikentänyt julkisen sektorin tulopohjaa viimeisen 25 vuoden aikana. Tämä vastaa suurin piirtein 8–9 miljardia euroa. Toisaalta puolustusmenojen kasvu tulevina vuosina kasvattaa julkisen talouden menoja huomattavasti. Raportissa on myös aiheellisesti tunnistettu, että Suomen heikko talouskasvu on merkittävä velkasuhteen kasvua selittävä tekijä. Raportissa myös tunnistetaan, että heikkoa talouskasvua selittää osaltaan Suomen alhainen investointiaste ja heikko kotimainen yksityinen kulutuskysyntä. Toisaalta raportissa on myös tunnistettu, että julkisen sektorin merkittävä nettovarallisuus vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä.

Yhdymme parlamentaariseen työryhmän linjaukseen siitä, että EU:lle toimitettavaan keskipitkän aikavälin suunnitelmaan haetaan sopeutuskauden pidennystä neljästä seitsemään vuoteen. Pidempi sopeutusaika on tarpeen, jotta julkisen talouden vakauttamista voidaan tehdä hallitusti. Lyhyellä aikavälillä toteutettu mittava sopeutus vaikuttaa talouteen negatiivisesti, jolloin sen vaikutukset saattavat olla päinvastaiset kuin mitä niillä tavoitellaan. Esimerkiksi matalasuhdanteessa toteutettu sopeutus voi heikentää talouskasvua niin paljon, että se saattaa jopa kasvattaa velkasuhdetta.

Finanssipoliittisen työryhmän päätehtävä tässä vaiheessa oli asettaa ylivaalikautinen keskimääräinen rahoitusasematavoite vuosille 2027–2033. Rullaavaa tavoitetta päivitetään seuraavan kerran seuraavan vaalikauden puolivälissä vuonna 2029. Työryhmä päätyi raportissa asettamaan tavoit-

teeksi noin -3 % velkaa kerryttävien sektorien alijäämään. Eri skenaariotarkastelut ja herkkyystarkastelut päätyivät lukuvälille -3– -3,5%, joten työryhmän tavoitetta noin -3% voi pitää oikean suuntaisena. Olennaista on, että tavoite ei ole eksakti, joten se antaa hallituksille pelivaraa asettaa tavoitteensa ja tehdä politiikkaa yhteiskunta- ja talouskehitys huomioiden. Joka tapauksessa tavoite asetetaan uudelleen seuraavan vaalikauden puolivälissä, jolloin sitä voidaan päivittää toteutunut kehitys huomioiden.

Sen sijaan näemme ongelmallisena, että seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoite asetetaan jo tässä vaiheessa. Seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoite on erittäin herkkä oletuksissa ja ennusteissa tapahtuville muutoksille, mikä tunnistetaan ja tunnustetaan myös raportissa. Esimerkiksi oletus sopeutustoimien kasvua leikkaavasta vaikutuksesta, eli finanssipoliittisesta kertoimesta ja kerroinvaikutuksen kestosta, vaikuttaa laskelmiin. Prosessin aikana rahoitusasematavoitelaskelmat ja laskelmista johdettavat miljardit ovat muuttuneet moneen kertaan, jopa viikkojen sisällä, mikä osoittaa näiden laskelmien epävarmuuden. Lopullinen EU-vaatimuksista johdettava rahoitusasematavoite selviää vasta vaalien jälkeen, kun uusi hallitus käy neuvottelut komission kanssa. Myös EU-vaatimukset voivat muuttua tulevina vuosina, esimerkiksi finanssipoliittisen sääntökehikon tulkintojen eläessä tai mikäli puolustuspoikkeuslauseketta jatketaan. Vallitsevassa geopolitiittisessä tilanteessa puolustuspoikkeuslausekkeen jatko vaikuttaa todennäköiseltä. Myös mikäli valtion ARA-takauksia uudelleenstrukturoidaan ja lainojen tilastointikäytänteitä sen johdosta muutetaan, on sillä vaikutuksia EU:n edellyttämään velkasuhteen alentamistahtiin.

Näin ollen vaalikauden tarkan rahoitusasematavoitteen ja siitä johdettavien miljardien linjaaminen ennen vaaleja ei ole tarkoituksenmukaista ja se vähentää tulevan hallituksen talous- ja yhteiskuntapoliittista liikkumavaraa tarpeettomasti. On myös ongelmallista asettaa tavoitteet tässä vaiheessa ennen kuin puolueet ovat omissa demokraattisissa prosesseissaan määritelleet talouspoliittisen linjansa vaaleihin ja seuraavalle vaalikaudelle.

Vasemmistoliitto esitti, että 2031 alustava alijäämätavoite olisi ollut noin -2– -3%. Löyhempi haarukka olisi antanut hallitukselle enemmän joustoa ja tuottanut pienemmän minimisopeutustavoitteen. Lopulta työryhmä päätyi kuitenkin vuoden 2031 rahoitusasematavoitehaarukkaan, joka tiukempi kuin laskelmissa tässä vaiheessa oletetut Euroopan unionin minimivaatimukset. Emme voi yhtyä tavoitteeseen.

Kukin hallitus päättää toimista vaalikauden rahoitusasematavoitteen saavuttamiseksi ja EU:n finanssipoliittisten sääntöjen noudattamiseksi. Näemme tarpeettomana sitoa seuraavan hallituksen käsiä talouspolitiikan toteuttamisessa edellyttämällä, että hallitus sitoutuu päätöksissään valtiovainministeriön vaikutusarvioihin. Tällä vaalikaudella on selvästi osoittautunut, kuinka paljon arvioissa on kehitettävää ja kuinka epävarmalla pohjalla vaikutusarviot ovat olleet esimerkiksi työllisyysvaikutusten tai yhteisöveromuutosten vaikutusten arvioinnin suhteen. Vaikutusarviointien kehittämisestä on sovittu, mutta on vielä epäselvää, miten tämä toteutuu.

Vasemmistoliitto vahvistaisi julkista taloutta kasvutoimien ja verosopeutusten kautta. Olemme valmiita mittaviin, useiden miljardien sopeutuksiin seuraavalla hallituskaudella. Kuitenkin lopullisessa sopeutuksen toimeenpanossa seuraavalla vaalikaudella istuvan hallituksen on voitava huomioida sen hetkinen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne, jotta ei päädytä päätöksiin, jotka haittaavat kohtuuttomasti talouden ja yhteiskunnan kantokykyä.

Sopeutustoimissamme painottuvat verokeinot, sillä veroasteen lasku ikääntyvässä maassa, yhdistettynä puolustusmenojen suureen kasvuun, on keskeinen syy tulevien vuosien ennakoiduille julkisen sektorin rakenteellisille alijäämille. Olemme esittäneet esimerkiksi suurten varallisuuksien varallisuusveroa, yhteisöveron korotusta, verotuksen vahvempaa progressiota sekä ansio- että pääomatuloverotuksen osalta, liikenteen verotuksen uudistusta ja yritysverotukien karsintaa sopeutuskeinoina. Lisäksi esitämme, että puolustusmenokasvua hillitään laskemalla asevelvollisuuden epäsuorat kustannukset osaksi puolustusmenojamme.

Haaste Suomen julkisen talouden velka-asteen vakauttamisessa ja kääntämisessä laskuun on mittava ja vaikea. Olennaista on pitää mielessä, että velka-asteen lasku on varsinainen tavoitteemme. Alijäämä puolestaan on mittari, joka kertoo kulloisestakin tilanteesta. Alijäämään vaikuttaa sekä suhdanne että harjoitettu finanssipolitiikka. Sopeutus ja kasvu puolestaan ovat keinoja velka-asteen kääntämiseksi. Keinoa, eli sopeutusta, ei tule nostaa tavoitteen asemaan. Mikäli sopeutukset mitoitetaan, ajoitetaan ja kohdistetaan väärin, voi se johtaa talouden toiminnan häiriytymisen seurauksena siihen, ettei velkasuhde lähde mittavistakaan sopeutuksista huolimatta laskuun. Väärässä suhdannetilanteessa toteutettu sopeutus saattaa jopa kasvattaa velkasuhdetta. Siksi kulloisellakin hallituksella pitää olla liikkumavaraa tehdä politiikkaa, joka ottaa huomioon sekä talouden että yhteiskunnan kantokyvyn.

Helsingissä 23.2.2026

Hanna Sarkkinen

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä